

Suosituksia kotoutumiskoulutuksen hankintoihin

Sisällys

1. Johdanto	2
Toiveena yhdenmukaisemmat kriteerit ja toteutus	2
Laatuun vaikuttavat monet seikat.....	2
Selvitystyö	3
Suosituksen tarkoitus ja soveltaminen	3
2. Kotoutumiskoulutuksen henkilöstö laatutekijänä	4
3. Kotoutumiskoulutuksen S2-opettajia koskevat kriteerit	4
Nykytilanne	5
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutuksen S2-opettajille	5
Lisähuomioita S2-opettajien suhteen.....	6
4. Kotoutumiskoulutuksen muuta henkilöstöä koskevat kriteerit.....	7
Yhteiskunta- ja työelämäopettajat / ohjaavat opettajat	7
Nykytilanne	7
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi yhteiskunta- ja työelämäopettajille / ohjaaville opettajille.....	7
Opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstö.....	8
5. Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen opettajakriteerit	9
Ruotsin kielen opettajat ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa	10
Nykytilanne	10
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen ruotsin kielen opettajalle.....	10
Yhteiskunta- ja työelämäopettajat ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa	11
Nykytilanne	11
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäopettajille / ohjaaville opettajille	12
Opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstö ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa.....	12
6. Henkilöstön muutostilanteet	13
7. Tiloja, koneita ja laitteita koskevat kriteerit.....	14
Nykytilanne	14
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutuksen tilojen, koneiden ja laitteiden suhteen	14
8. Kotoutumiskoulutukseen sisältyvät lisäpalvelut.....	16
Nykytilanne	16
Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutukseen sisältyvien lisäpalveluiden suhteen	16

1. Johdanto

Työvoimakoulutuksena järjestettävää kotoutumiskoulutusta hankkii 15 ELY-keskusta eri puolilla Suomea. Työvoimakoulutuksena järjestettävä kotoutumiskoulutus on merkittävä kotoutumista edistävä palvelu: koulutuksen aloitti vuonna 2020 noin 13 500 opiskelijaa. Kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa noudatetaan julkisia hankintoja sekä työvoima- ja kotoutumispalveluita ohjaavia lakeja, asetuksia ja ohjeita. Lisäksi kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa edellytetään kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden noudattamista. Yhtenäisistä säädöksistä ja ohjeista huolimatta kotoutumiskoulutuksen hankinnassa ja toteutuksessa on eroja eri puolilla Suomea, koska toimintaympäristö, maahanmuuttajien määrä, muu koulutustarjonta sekä työmarkkinatilanne vaihtelevat suuresti eri puolilla Suomea. On siis luonnollista ja tarkoituksenmukaista, että kotoutumiskoulutus ei ole samanlaista kaikkialla.

Toiveena yhdenmukaisemmat kriteerit ja toteutus

Kotoutumiskoulutuksesta käytävässä keskustelussa on kuitenkin toivottu nykyistä yhtenäisempiä vaatimuksia muun muassa opetushenkilöstön suhteen, koska sen on ajateltu nostavan koulutuksen laatua ja tasa-laatuisuutta, takaavan opiskelijoiden saaman koulutuksen tasoa, tuovan yhdenmukaisuutta koulutuksen toteutukseen eri puolilla Suomea ja myös vähentävän työmäärää eri tahoilla. Vuoden 2021 alussa käynnistyneessä kotoutumiskoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistyössä on kartoitettu, onko kotoutumiskoulutuksen hankinnassa ja toteutuksessa sellaisia käytänteitä, joita voitaisiin alueiden erilaisuudesta huolimatta valtakunnallisesti yhdenmukaistaa. Tällaisiksi on tunnistettu opetushenkilöstöä, opetustiloja, koneita ja laitteita sekä koulutukseen kuuluvia niin kutsuttuja lisäpalveluita koskevat vaatimukset ja toimintatavat. Tämä dokumentti käsittelee näitä teemoja.

Valtioneuvoston selonteossa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (2021) esitetään, että ”kotoutumiskoulutuksen laadun kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi valmistellaan hankinnoissa noudatettavat valtakunnalliset laatukriteerit, joissa määriteltäisiin ainakin kotoutumiskoulutuksen opettajilta vaadittava osaaminen ja opetustiloihin liittyvät vähimmäisvaatimukset”. Tämä kotoutumiskoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistyössä laadittu dokumentti vastaa omalta osaltaan selonteon kirjaukseen.

Laatuun vaikuttavat monet seikat

Tässä dokumentissa käsitellään vain pieni osa niistä seikoista, jotka vaikuttavat kotoutumiskoulutuksen laadukkaaseen toteuttamiseen ja kotoutumiskoulutuksen hankintaan. Kotoutumiskoulutus on osa laajempaa palvelu- ja koulutusjärjestelmää, ja järjestelmän eri osien toimivuus, tiedonkulku sekä erilaiset toimintatavat niin TE-toimistoissa/työllisyyden kuntakokeiluissa, ELY-keskuksissa, muissa viranomaisissa, palveluntuottajien piirissä sekä muissa koulutusmuodoissa heijastuvat myös kotoutumiskoulutukseen. Kotoutumiskoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistyössä on tarkasteltu laatuun vaikuttavia seikkoja ja pyritty hahmottamaan, mihin niistä on mahdollista hankinnan keinoin vaikuttaa. Työn edetessä myös todettiin, että monien teemojen osalta on epätarkoituksenmukaista suositella yhtä yhtenäistä toimintatapaa kaikkiin kotoutumiskoulutuksiin. Esimerkiksi koulutuksen toteutumisen seuranta ja vaikuttavuuden raportointi toteutetaan syys-täkin osin eri tavoin pääkaupunkiseudulla ja alueilla, joissa opiskelijamäärät ovat huomattavasti pienempiä. Tämän dokumentin ulkopuolelle jäävistä teemoista on tarkoitus myöhemmin koota kotoutumiskoulutuksen hankintoihin ja toteutukseen liittyvien hyvien kokemusten ja toimintatapojen kooste.

Yhtenäisillä suosituksilla pyritään kotoutumiskoulutuksen hankintojen ja toteutusten tasalaatuisuuteen sekä opiskelijoiden saaman opetuksen ja koulutuksen korkeatasoisuuteen ja yhdenmukaisuuteen. Lisäksi yhdenmukaiset toimintatavat voivat vähentää niin hankkijoiden kuin koulutusta tarjoavien palveluntuottajien työ määrää. Esimerkiksi opettajia koskevien yhtenäisten kriteerien muotoilemisessa on pyritty huomioimaan opiskelijoiden saaman opetuksen laatu ja toisaalta se, mitä hankintojen tekeminen edellyttää: yksittäisessä hankinnassa on käytettävä yksiselitteisiä ja kaikille tarjoajille yhtäläisiä vaatimuksia, vaikka tiedetäänkin, että esimerkiksi hyvä opettajuus ei synny vain tutkinnoista ja dokumentein todennettavissa olevasta työko- kemuksesta (ks. myös luku 2).

Selvitystyö

Tätä dokumenttia varten kotoutumiskoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistehtävässä on tehty seuraava- vanlaista selvitystyötä:

- perehdytty ELY-keskusten tekemisiin kotoutumiskoulutusten hankintoihin
- haastateltu ELY-keskusten maahanmuuttopäälliköt ja maahanmuuttoasiantuntijat sekä koulutusten hankkijat, toteutettu teemakohtaisia keskusteluita hankkijoiden kanssa
- toteutettu kotoutumiskoulutuksen opettajille valtakunnallinen sähköinen kysely, johon saatiin 148 vastausta
- keskusteltu suomalaisten yliopistojen suomen kielen oppiaineiden/laitosten edustajien kanssa
- perehdytty opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksiin (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista)
- keskusteltu Opetushallituksen tutkinnon tunnustamisen asiantuntijoiden kanssa
- perehdytty vanhoihin (2012) ja uusiin (2022) kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin

Suositusdokumentissa on myös huomioitu keväällä 2022 kerätyt kommentit ELY-keskuksista sekä kotoutumiskoulutusten nykyisiltä palveluntuottajilta. Kommenttikierroksella ELY-keskuksista saatiin 15 vastausta 12 ELY-keskuksesta. Kotoutumiskoulutuksen palveluntuottajista 19 kommentoi dokumenttia, mikä on noin 2/3 kotoutumiskoulutuksen tämänhetkisistä palveluntuottajista. Palveluntuottajien vastauksia saatiin jokaiselta ELY-alueelta.

Suosituksen tarkoitus ja soveltaminen

Tämä dokumentti on luonteeltaan suositus. Tarkoitus on, että työvoimakoulutuksena toteutetun kotoutumiskoulutuksen uusissa hankinnoissa ja toteutuksissa huomioidaan suosituksessa linjatut asiat. Jokainen hankintayksikkö vastaa kuitenkin omista hankinnoistaan ja harkitsee tapauskohtaisesti, soveltuuko suositus kyseiseen hankintaan. Suositus ei siis ole hankintayksiköitä tai myöskään palveluntuottajia sitova, vaan jatkossakin jokainen hankintaa tekevä ELY-keskus harkitsee itse kuhunkin hankintaan sopivat vaatimukset ja muut yksityiskohdat. Esimerkiksi pienillä paikkakunnilla liian tiukkojen hankintakriteerien noudattaminen voi johtaa siihen, että koko kotoutumiskoulutuksen saatavuus vaarantuu.

Tämä dokumentti ei liity suoraan mihinkään yksittäiseen tulevaan kotoutumiskoulutuksen hankintaan, vaan kyseessä on laajempi ja yleisempi kotoutumiskoulutuksen valtakunnallinen kehittäminen ja pyrkimys yhdenmukaistaa hankintoja ja toteutuksia.

Toivottavaa on, että suosituksesta olisi hyötyä kotoutumiskoulutuksen nykyisten ja tulevien hankkijoiden ja toteuttajien lisäksi myös muille tahoille. Suositusta voi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää myös muulla kuin ELY-keskuksen rahoituksella toteutetuissa kotoutumiskoulutuksissa: soveltuvin osin dokumentissa mainitun ”hankkijan” tai ”hankintayksikön” tilalle voi ajatella koulutuksen rahoittajan, ”palveluntuottajan”

kohdalle koulutuksenjärjestäjän ja ”sopimuskauden” tilalle koulutuksen toteutus- tai rahoitusajan. Suosituksesta ja sitä myöhemmin täydentävästä kokemuksoosteesta voi olla hyötyä myös kunnille, joiden vastuulle kotoutumiskoulutuksen järjestäminen siirtyy vuonna 2024. Dokumenttia voidaan päivittää ja täydentää tarpeen mukaan.

2. Kotoutumiskoulutuksen henkilöstö laatutekijänä

Kotoutumiskoulutuksen henkilöstön osaaminen ja jaksaminen on yksi keskeisistä tekijöistä koulutuksen onnistumisessa. Palveluntuottajien ja opettajien/kouluttajien näkemysten mukaan opetushenkilöstön tärkeää osaamista on muun muassa

- substanssiosaaminen suomen/ruotsin ja yhteiskunta- ja työelämätaitojen opettamisessa
- suomen kielen opettajan ja muiden opettajien kuten yhteiskunta- ja työelämätaitojen opettajien välinen yhteistyö ja toistensa työn tunteminen, tiimityöskentely
- pedagoginen osaaminen
- osaaminen koulutuksen eriyttämisessä
- arviointiosaaminen
- ohjausosaaminen, opiskelijan kannustava ohjaaminen henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti
- opiskelijoiden motivointi ja kannustaminen
- sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot, taito kohdata erilaisia opiskelijoita
- paikallisten verkostojen, työnantajien ja palvelujärjestelmän tunteminen
- ymmärrys ja osaaminen laajemmin maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä asioista
- oppimateriaalien tuntemus ja taito laatia oppimateriaaleja
- monipuolinen kielitaito
- digi- ja verkko-opetuksen osaaminen
- opettajan motivaatio ja aito halu auttaa ja tukea opiskelijoita
- ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen

Yksittäisen opettajan onnistuminen opetustyössä riippuu myös paljon siitä, miten hyvin kokonaisuus on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä työvoimaviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Olennaista kotoutumiskoulutuksen onnistumisessa on prosessin kaikkien osien sujuvuus kuten lähtötasoarviointi, opiskelijavalinnat ja opiskelijoiden jatkopolut.

On selvää, että kaikkea yllä kuvattua kotoutumiskoulutuksen toteuttamisessa hyödyllistä osaamista ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista sisällyttää kotoutumiskoulutuksen henkilöstöä koskeviin vähimmäisvaatimuksiin tai laatupisteytyksiin. Hankintalain mukaan hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioiden. Näin ollen hankinnoissa on käytettävä yksiselitteisiä ja todennettavissa olevia vaatimuksia. On myös huomioitava, että hankintakohtaisesti tulee arvioida, onko vaatimus koko henkilöstön nimeämisestä jo tarjouksen jättövaiheessa tarkoituksenmukainen. Tarvittavan henkilöstön määrään vaikuttaa paitsi hankintapäätös, myös esimerkiksi opiskelijoiden määrä. Luvuissa 3–5 esitetään suosituksia opetushenkilöstön yhteisiksi kriteereiksi.

3. Kotoutumiskoulutuksen S2-opettajia koskevat kriteerit

Nykytilanne

Tällä hetkellä työvoimakoulutuksena toteutetun kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa on eri puolilla Suomea erilaisia vaatimuksia S2-opettajien suhteen. Yleisesti ottaen vaatimukset ovat korkealla tasolla, esim. lähes kaikilla alueilla on vähimmäisvaatimuksina vaadittu tai laatuvertailussa arvostettu seuraavia asioita s2-opettajien suhteen:

- ylempi korkeakoulututkinto
- vähintään perus- ja aineopinnot suomen kielessä, tai suomi toisena ja vieraana kielenä -opinnoista suoritettu vähintään aineopinnot
- opettajan pedagogiset opinnot (35 ov tai 60 op)
- monesti on myös vaadittu opetuskokemusta kotoutumiskoulutuksesta tai muusta aikuisten maahanmuuttajien koulutuksesta

Joissakin hankinnoissa/joillakin ELY-alueilla osasta yllä mainituista vaatimuksista on voitu joustaa, jos henkilöllä on esim. yli 5 vuotta opetuskokemusta. Joillakin alueilla on myös ollut erityisiä vaatimuksia vieraskielisten tai ruotsia äidinkielenään puhuvien s2-opettajien suomen kielen taidon suhteen (esim. vaadittu osoitusta erinomaisesta suomen kielen taidosta valtionhallinnon kielitutkinnolla tai yleisen kielitutkinnon taitotasolla 5–6). Joissakin hankinnoissa/joillakin ELY-alueilla on myös edellytetty, että jos suomen kielen opinnot on suoritettu ulkomailla, niiden tulee vastata laajuudeltaan Suomessa suoritettuja aineopintoja.

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutuksen S2-opettajille

Suosittelaa, että s2-opettajilta edellytettäisiin vähimmäisvaatimuksina:

- 1) ylempi korkeakoulututkinto
- 2) opettajan pedagogiset opinnot (35 ov tai 60 op)
- 3) suoritettu joiltakin alla olevista aloista vähintään 60 op laajuiset perus- ja aineopinnot
  - suomen kieli
  - suomi toisena ja vieraana kielenä
  - suomalais-ugrilainen kielentutkimus (sisältäen soveltuvat suomen kielen opinnot)
  - Suomen kieli ja kulttuuri
  - finska språket
- 4) henkilöiltä, joiden koulusivistyskieli on muu kuin suomi, edellytetään suomen kielen YKI-tutkintoa suoritettuna siten, että kaikista neljästä osakokeesta taitotasoarvio on 5 tai 6. Nämä tulokset voivat olla kahdelta eri testikerralta, eli taitotason voi osoittaa kahdella YKI-todistuksella. Suomen kielen taidon voi osoittaa myös valtionhallinnon kielitutkinnon arvosanalla ”erinomainen”. Erillistä todistusta kielitaidosta ei edellytetä, jos henkilö on suorittanut Suomessa suomen kielellä korkeakoulututkinnon niin, että tutkintoon on sisältynyt yllä kohdassa 3 mainittuja opintoja.
- 5) harkinnan mukaan joko ylemmän korkeakoulututkinnon tai pedagogisten opintojen puuttuminen (mutta ei molempia) voidaan korvata, jos henkilöllä on vähintään 5 vuotta kokoaikaista/päätoimista opetuskokemusta suomen kielen opettamisesta aikuisille maahanmuuttajille. Kuitenkin suositellaan, että pääopettajilta (opetuksesta päävastuussa olevilta) vaadittaisiin aina sekä korkeakoulututkintoa että pedagogisia opintoja.

Kohdassa 3 on pyritty luettelemaan ne oppiaineet/oppisisällöt, joista vähintään 60 op suorittaneilla katsotaan olevan riittävät tiedot ja taidot suomen kielestä toimiakseen kotoutumiskoulutuksen s2-opettajana. Koska tutkintorakenteet ja opintokokonaisuuksien nimet vaihtelevat eri aikoina ja eri yliopistoissa, listaus ei välttämättä suoraan vastaa todistuksessa olevia tietoja. Todistuksessa voi lukea esim. ”suomen ja sen sukukielten maisteriohjelma”, jolloin palveluntuottajan tulee arvioida, sisältyykö henkilön tekemiin opintoihin kokonaisuudessaan riittävästi kohdassa 3 mainittuja suomen kielen opintoja. Samoin on huomioitava, että henkilön ylempi korkeakoulututkinto voi olla joltakin aivan toiselta alalta, ja henkilö on voinut tehdä kohdassa 3 mainitut opinnot myöhemmin.

Henkilöt, joilla on äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan kelpoisuus, täyttävät aina myös yllä mainitut vähimmäisvaatimukset.

Jos kohdassa 3 mainitut opinnot on suoritettu ulkomailla, tulee niiden vastata laajuudeltaan Suomessa suoritettuja opintoja. Epäselvissä tapauksissa suomalaisten yliopistojen suomen kielen oppiaineet (opintosuunnat, linjat) voivat antaa lausuntoja ulkomaisten opintojen laajuuden vastaavuudesta erikseen pyydettyä. Nämä lausunnot on tarkoitettu vain tähän rajattuun tarkoitukseen, eikä niissä oteta kantaa opintojen sisällölliseen vastaavuuteen. Näitä pyyntöjä yliopistoille voivat tarvittaessa esittää opettajaa rekrytoimassa olevat koulutuksenjärjestäjät, eivät yksittäiset kotoutumiskoulutukseen työhön hakevat henkilöt.

Lisähuomioita S2-opettajien suhteen

- Yllä mainitut viisi vaatimusta tulisi hankinnoissa asettaa vähimmäisvaatimuksiksi, ei laatupisteytyksen puolelle. Tämä yhdenmukaistaisi koulutuksessa käytettävien opettajien vaatimuksia ja helpottaisi hankintaprosessia. Vähimmäisvaatimukset olisivat näin myös tarjoajille/koulutuksenjärjestäjille helpommin ennakoitavissa.
- Vähimmäisvaatimukset koskisivat siis kaikkia kotoutumiskoulutuksen s2-opettajia, mutta hankkija voisi asettaa esimerkiksi pääopettajille tai avainhenkilöille myös korkeampia vähimmäisvaatimuksia. Koulutuksessa voisi toimia siis eritasoiset vaatimukset täytettäviä opettajia.
- Vähimmäisvaatimukset ylittävistä seikoista voidaan hankinnoissa antaa laatupisteitä. S2-opettajia koskevien laatupisteiden kriteerit harkitaan hankintakohtaisesti. Kotoutumiskoulutuksen laadun kannalta tulisi erityisesti painottaa sitä, että henkilö on koulutautunut s2-alalle esimerkiksi suuntautumalla s2-alalle perustutkinnossaan (esim. s2-alaa koskevat opinnot osana tutkintoa, s2-alaa koskevan gradun tekeminen) tai suorittamalla myöhempiä täydentäviä opintoja s2-alalta (avoin yliopisto-opetus, täydennyskoulutukset). Laatupisteitä voitaisiin harkinnan mukaan antaa myös esimerkiksi suomen kielen syventävistä opinnoista ja s2-opetuskokemuksesta.
- Hankinnoissa harkittaisiin tapauskohtaisesti, kuinka pitkä opetuskokemus henkilöllä tulisi olla. Tapauskohtaisesti harkitaan myös, asetetaanko opetuskokemus vähimmäisvaatimukseksi vai laatuvertailun puolelle. Erityisen tärkeänä on pidetty sitä, että myös uusien, kokemattomampien opettajien pääsy alalle mahdollistetaan eikä vaadita kaikilta aiempaa opetuskokemusta; ihannelanteessa he toimisivat esimerkiksi kokeneempien opettajien kanssa samassa tiimissä. Yksi tapa on asettaa hankinnassa opettajille eritasoisia vaatimuksia, jolloin esim. pääopettajilta vaadittaisiin jo vähimmäisvaatimuksissa enemmän opetuskokemusta kuin muilta opettajilta.
- Tapauskohtaisesti harkitaan myös, millainen opetuskokemus huomioidaan työkokemuksena. Ei ole tarkoituksenmukaista huomioida vain kotoutumiskoulutuksesta kertynyttä työkokemusta, vaan myös muista koulutusmuodoista kertynyttä opetuskokemusta suomen opettamisesta aikuisille maahanmuuttajille. Lisäksi kokemus esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidon opettamisesta aikuisille maahanmuuttajille, ammatillisesti suuntautunut suomen opettaminen ja työpaikoilla tapahtuva suomen opettaminen voi opetusryhmästä riippuen olla relevanttia kokemusta myös kotoutumiskoulutuksessa.

- Koulusivistyskieleltään muilta kuin suomenkielisiltä s2-opettajilta suositellaan vaadittavan yllä, kohdassa 4 määriteltyä suomen kielen taitoa. Vaatimuksessa on huomioitu ylimmän tason YKI-kokeen suorituksista saatuja tilastotietoja. Lisäksi on huomioitu YKI-tutkinnon ja valtionhallinnon kielitutkinnon tasojen vastaavuudet. Kielitaitovaatimuksella pyritään takaamaan kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden saaman opetuksen laatu. Yksiselitteinen ja dokumentoitu kielitaitovaatimus on myös hankintojen tekemisen ja sopimuskauden aikaisen toiminnan kannalta tarkoituksenmukainen. Vieraskielisistä/monikielisistä s2-opettajista on yleensä paljon hyötyä paitsi varsinaisessa opetustyössä myös kotoutumiskoulutuksen arjen asioissa ja opiskelijoiden ohjauksessa. Myös uusissa kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa korostetaan kielitietoisuutta ja opiskelijoiden kielivarannon hyödyntämistä.

4. Kotoutumiskoulutuksen muuta henkilöstöä koskevat kriteerit

Yleensä kotoutumiskoulutuksissa toimii s2-opettajien lisäksi muuta opetushenkilöstöä, kuten yhteiskunta- ja työelämäopettajia, ohjaavia opettajia, opinto-ohjaajia ja erityisopettajia.

Yhteiskunta- ja työelämäopettajat / ohjaavat opettajat

Nykytilanne

Valtaosassa hankinnoista on vaadittu S2-opettajan lisäksi yhteiskunta- ja työelämätaitojen opettajaa/ohjaavaa opettajaa. Näitä opettajia koskevat koulutus- ja työkokemusvaatimukset ovat vaihdelleet eri alueiden hankinnoissa; opettajilta on vaadittu esimerkiksi

- korkeakoulututkinto tai ammatillinen tutkinto
- vähintään yhden vuoden kokemus aikuisten maahanmuuttajien ohjaustyöstä
- kokemusta työllistymistä edistävästä palvelusta

Toinen esimerkki hankinnassa olleista vaatimuksista:

- ylempi korkeakoulututkinto
- opettajan pedagoginen pätevyys Suomessa (35 ov tai 60 op)
- vähintään vuosi kokemusta yhteiskunta- ja työelämäasioiden opettamisesta aikuisille maahanmuuttajille tai aikuisten maahanmuuttajien ohjaamisesta työhön tai koulutukseen.
- jos henkilöllä on edellisessä kohdassa määriteltyä työkokemusta vähintään viisi vuotta, voidaan tällä kokemuksella korvata ylemmän korkeakoulututkinnon tai pedagogisen pätevyyden puuttuminen (mutta ei molempia).

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi yhteiskunta- ja työelämäopettajille / ohjaaville opettajille

Suosittelaaan, että yhteiskunta- ja työelämäopettajalta/ohjaavalta opettajalta edellytettäisiin vähimmäisvaatimuksina

- 1) soveltuva alempi tai ylempi korkeakoulututkinto
- 2) joko opettajan pedagogiset opinnot (35 ov tai 60 op)
- 3) tai vähintään kolmen vuoden työkokemus aikuisten maahanmuuttajien opetus- tai ohjaustyöstä tai maahanmuuttajien työllistymistä edistävästä työstä.
- 4) jos pääopettajana toimivan (opetuksesta päävastuussa olevan) yhteiskunta- ja työelämäopettajan/ohjaavan opettajan koulusivistyskieli on muu kuin suomi, edellytetään suomen kielen YKI-tutkintoa suoritettuna siten, että kaikista neljästä osakokeesta taitotasoarvio on 5 tai 6. Nämä tulokset voivat olla kahdelta eri testikerralta, eli taitotason voi osoittaa kahdella YKI-todistuksella. Suomen kielen taidon voi osoittaa myös valtionhallinnon kielitutkinnon arvosanalla "erinomainen". Erillistä todistusta kielitaidosta ei edellytetä, jos henkilö on suorittanut Suomessa suomen kielellä korkeakoulututkinnon. Muiden kuin pääopettajana toimivien vieraskielisten yhteiskunta- ja työelämäopettajien/ohjaavien opettajien kohdalla palveluntuottaja/rekrytoija arvioi suomen kielen taidon riittävyden työhön.

On huomioitava, että kotoutumiskoulutuksen opiskelijamäärät, kohderyhmät ja koulutuksen organisointitavat vaihtelevat eri puolilla Suomea. Tämän vuoksi myös muunlaiset vaatimukset yhteiskunta- ja työelämäopettajille/ohjaaville opettajille voivat olla perusteltuja. Hankinnasta riippuen esimerkiksi korkeakoulututkinnon ja pedagogisten opintojen sijaan tai niiden lisäksi voitaisiin vähimmäisvaatimuksena edellyttää tai laatupisteytyksessä arvostaa esimerkiksi kokemusta rekrytoinneista, tietyn ammattialan tuntemusta tai työnantajakontakteja. Työkokemuksena voitaisiin harkinnan mukaan huomioida myös kokemus moniammatillista tukea tarvitsevien asiakkaiden opettamisesta tai ohjaamisesta. Vähimmäisvaatimuksissa tai laatupisteytyksessä olisi hyvä huomioida se, että koulutuksen organisointitavasta ja henkilöstön työnjaosta riippuen tehtävään kuuluu sekä yhteiskunta- ja työelämäasioiden opettamista että opiskelijoiden ohjaamista työhön sekä työnhaun tukemista ja työnantajakontaktien luomista; nämä tehtävät saattavat edellyttää erilaista osaamista opettajilta.

Opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstö

Kotoutumiskoulutuksissa käytetään usein myös muuta opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstöä, kuten opinto-ohjaajia, erityisopettajia, koulunkäynnin avustajia, psykologeja, kuraattoreita ja sosiaaliohjaajia. Hankinta-kohtaisesti on vaihdellut, millaisia tukiresursseja on vaadittu ja miten tuen ja ohjauksen toteuttaminen on pitänyt kuvata tarjouksessa.

Tuki- ja ohjaushenkilöstön osalta tulee harkita kunkin hankinnan kohdalla, millaisia resursseja on tarpeen vaatia vähimmäisvaatimuksina tai huomioida laatupisteytyksessä. Esimerkiksi hitaasti etenevissä, heikosti lukevien ja kirjoittavien tai vahvempaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden ryhmissä voi olla suureksi hyödyksi monialainen ammattilaisten joukko. On huomioitava, että myös nopeasti etenevät tai akateemisesti koulutetut opiskelijat voivat tarvita monenlaista tukea kotoutumiskoulutuksessa. Erilaiset vaatimukset voivat olla tarkoituksenmukaisia eri hankinnoissa: joissakin hankinnoissa voidaan harkita esimerkiksi eri ammattialojen opettajien/asiiantuntijoiden tai mentoreiden edellyttämistä vähimmäisvaatimuksena tai heidän huomioimistaan laatupisteytyksessä.

Tulee myös harkita, millaista ja millä tavalla organisoitua opiskelijoiden tukea ja ohjausta kussakin hankinnassa on tarkoituksenmukaista vähimmäisvaatimuksina vaatia tai laatupisteissä huomioida. Hankinnasta

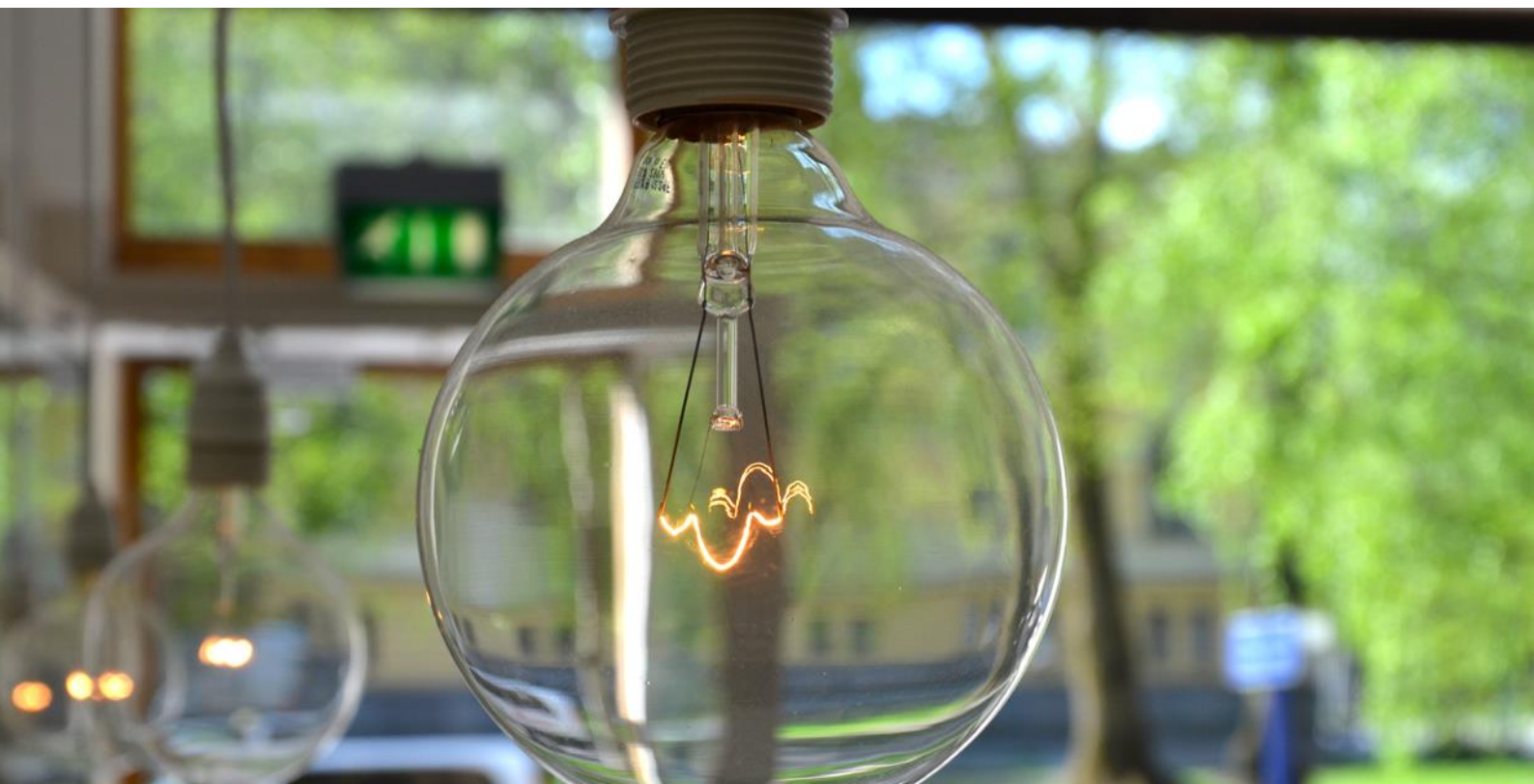
riippuen voi olla tarkoituksenmukaista tiettyjen ammattihenkilöiden vaatimisen tai pisteyttämisen sijaan edellyttää vain sitä, että opiskelijoille on riittävä tuki ja ohjaus tarjolla ja valvoa, että näitä toteutetaan asianmukaisesti sopimuskaudella. Erillisten ammattihenkilöiden sijaan tai lisäksi tarjoajalla voi olla esimerkiksi pitkä kokemus tietyn kohderyhmän opettamisesta, vankkaa osaamista palveluihin ohjaamisesta sekä toimivat verkostot vahvemman tuen piiriin ohjaamiseksi tietyllä alueella. On myös huomioitava, että esimerkiksi erityisopettajista, kuraattoreista ja psykologeista on monilla alueilla pulaa.

Jos edellä mainittu huomioon ottaen hankinnassa päädytään edellyttämään tiettyjä ohjauksen ja tuen ammattilaisia vähimmäisvaatimuksena tai huomioimaan heitä laatu- ja kelpoisuusvaatimuksissa, suositellaan, että heidän pätevyksiensä osalta noudatetaan seuraavia vaatimuksia, jotka noudattelevat pääasiassa ammatillisen koulutuksen kelpoisuusvaatimuksia:

- opinto-ohjaajalta ammatillisessa koulutuksessa vaadittava opinto-ohjaajan kelpoisuus (asetus
- opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998)
- erityisopettajalta ammatillisessa koulutuksessa vaadittava erityisopettajan kelpoisuus (asetus
- opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998)
- koulunkäyntiavustajalta koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto (kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinto, koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja), muu kasvatus- ja ohjausalan tutkinto (esim. nuoriso- ja yhteisöohjaaja), sosionomi tai jokin muu soveltuva tutkinto tai soveltuva työkokemus
- psykologilta laillistettua psykologin tutkinto
- kuraattorilta oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 7 § mukainen kuraattorin pätevyys

Lisäksi suositellaan, että ainakin suurempien opiskelijamäärien alueilla edellytetään, että koulutuksissa on nimetty hallinnollisesta työstä vastaava henkilö, joka huolehtii Koulutusportti-järjestelmän käytöstä ja muista opiskelijoita ja koulutusta koskevista ilmoituksista TE-toimistoon/työllisyyden kuntakokeiluun sekä ELY-keskukseen. Hallinnollisen työn sujuvuus sekä palveluntuottajan että työvoimaviranomaisen päässä on tärkeää kotoutumiskoulutuksen toimivuuden kannalta.

Kotoutumiskoulutuksen kokonaisuuden johtamisessa on tärkeää sekä koulutuksen hallinnoinnin ja työhallinnon kanssa tehtävän yhteistyön sujuvuus että pedagoginen osaaminen, opettajien ja muun henkilöstön tukeminen opetustyössä ja henkilöstön rekrytointiin liittyvä osaaminen. Nämä ovat kuitenkin palveluntuottajan sisäisiä asioita, eikä niihin ole tarkoituksenmukaista asettaa hankkijan puolelta erillisiä vaatimuksia.

5. Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen opettajakriteerit

Ruotsin kielen opettajat ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa

Nykytilanne

ELY-keskusten ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa on ollut erilaisia vaatimuksia ruotsi toisena kielenä -opettajille:

Vuonna 2019 kilpailutetussa Varsinais-Suomen ja Uudenmaan yhteisessä, pääosin verkossa toteutetussa koulutuksessa vähimmäisvaatimuksena on ollut

- ylempi korkeakoulututkinto
- pedagoginen pätevyys tai vähintään 3 vuotta maahanmuuttajien opetuskokemusta
- pätevyys opettaa ruotsia äidinkielenä/vieraana kielenä
- vähintään yhden vuoden kokemus maahanmuuttajien opettamisesta.

Suupohjan rannikkoseudun kilpailutuksessa 2021:

- vähimmäisvaatimuksena: "koulutuspalveluun nimetään kaksi (2) vastuupettajaa: suomen kielen opettaja A ja ruotsin kielen opettaja B, jotka vastaavat myös työelämätaitojen ohjauksesta; he ovat opetus-työn päävastuullisia opettajia ja osallistuvat opetukseen itse." Lisäksi: "Jos ruotsin kielen vastuupettajan äidinkieli on muu kuin ruotsin kieli, tulee erinomainen ruotsin kielen taito osoittaa yleisellä ylimmällä kielitutkinnolla (taitotaso 5–6), ja oheen ladataan todistus YKI-testistä."
- laatuvertailussa on saanut pisteitä, jos opettajalla on korkeakoulututkinto, johon sisältyy ruotsin kielestä vähintään aineopinnot. Lautupisteitä on saanut myös opettajan pedagogisesta pätevyydestä sekä työkokemuksesta.

Valtakunnallisessa monimuotoisesti toteutettavassa kotoutumiskoulutuksessa, jonka kilpailutus toteutettiin alkuvuodesta 2022, ruotsin kielen ja viestinnän vastaavaa opettajaa koskevat vähimmäisvaatimukset olivat

- ylempi korkeakoulututkinto
- opettajan pedagoginen pätevyys (35 ov tai 60 op) tai vähintään kolmen vuoden kokemus aikuisten maahanmuuttajien opettamisesta
- ammatillisen aikuiskoulutuksen ruotsin kielen äidinkielen tai ruotsi vieraana kielenä opettajan pätevyys
- vähintään yhden vuoden kokemus aikuisten opettamisesta ruotsin kielellä

Lisäksi 2022 kilpailutuksessa lautupisteitä annettiin ruotsin kielen ja viestinnän vastaavalle opettajalle, jos hänellä on opetuskokemusta ruotsinkielisestä aikuisten maahanmuuttajien opettamisesta ja/tai verkkopedagogiikasta.

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen ruotsin kielen opettajalle

Suosittelaa, että ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen ruotsin kielen opettajilta edellytettäisiin vähimmäisvaatimuksina:

- 1) ylempi korkeakoulututkinto
- 2) opettajan pedagogiset opinnot (35 ov tai 60 op)

- 3) ruotsin kielestä suoritettu vähintään aineopinnot
- 4) henkilöiltä, joiden koulusivistyskieli on muu kuin ruotsi, edellytetään ruotsin kielen YKI-tutkintoa suoritettuna siten, että kaikista neljästä osakokeesta taitotasoarvio on 5 tai 6. Nämä tulokset voivat olla kahdelta eri testikerralta, eli taitotason voi osoittaa kahdella YKI-todistuksella. Ruotsin kielen taidon voi osoittaa myös valtionhallinnon kielitutkinnon arvosanalla ”erinomainen”. Erillistä todistusta kielitaidosta ei edellytetä, jos henkilö on suorittanut Suomessa tai Ruotsissa ruotsin kielellä korkeakoulututkinnon niin, että tutkintoon on sisällynyt ruotsin kielen perus- ja aineopinnot.
- 5) harkinnan mukaan joko ylemmän korkeakoulututkinnon tai pedagogisten opintojen puuttuminen (mutta ei molempia) voidaan korvata, jos henkilöllä on vähintään 5 vuotta kokoaikaista/päätoimista opetuskokemusta ruotsin kielen opettamisesta aikuisille maahanmuuttajille. Kuitenkin suositellaan, että pääopettajilta (opetuksesta päävastuussa olevilta) vaadittaisiin aina sekä korkeakoulututkintoa että pedagogisia opintoja.

Vähimmäisvaatimuksena ei siis vaadittaisi opetuskokemusta, jotta mahdollistetaan uusien opettajien pääsy alalle. Vähimmäisvaatimukset ylittäviltä osin laatupisteissä voitaisiin huomioida opetuskokemus. Hankinta-kohtaisesti harkitaan, huomioidaanko opetuskokemuksena myös muu opetuskokemus kuin ruotsin opettaminen aikuisille maahanmuuttajille. Voi olla tarkoituksenmukaista huomioida laatupisteissä esimerkiksi suomenkielisessä kotoutumiskoulutuksessa työskennelleiden opettajien työkokemus.

Kuten kaikissa hankinnoissa, myös ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen hankinnassa tulee huomioida alueelliset ja hankintakohtaiset erot. Esimerkiksi kaksikielisillä paikkakunnilla/alueilla, joissa asuu vähän maahanmuuttajia, tarjoaja saattaa joutua varautumaan koulutuksen toteuttamiseen tilanteesta riippuen suomeksi tai ruotsiksi, jolloin opettajia koskevien vaatimusten tulee olla kohtuullisia.

Yhteiskunta- ja työelämäopettajat ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa

Nykytilanne

ELY-keskusten ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa on ollut erilaisia vaatimuksia yhteiskunta- ja työelämäopettajille:

Vuonna 2019 kilpailutetussa Varsinais-Suomen ja Uudenmaan yhteisessä, pääosin verkossa toteutetussa koulutuksessa vähimmäisvaatimuksena yhteiskunta- ja työelämävalmiuksien vastaavalle opettajalle on ollut

- ylempi korkeakoulututkinto
- opettajan pedagoginen pätevyys (35 ov tai 60 op) tai vähintään kolmen vuoden kokemus aikuisten maahanmuuttajien opettamisesta
- ruotsi äidinkielenä tai tutkinto erinomaisesta ruotsin kielen taidosta
- vähintään yhden vuoden kokemus aikuisten opettamisesta/ohjaamisesta

Suupohjan rannikkoseudun kilpailutuksessa 2021: vähimmäisvaatimuksena: ”koulutuspalveluun nimetään kaksi (2) vastuopettajaa: suomen kielen opettaja A ja ruotsin kielen opettaja B, jotka vastaavat myös työelämätaitojen ohjauksesta; he ovat opetustyön päävastuullisia opettajia ja osallistuvat opetukseen itse.”

Valtakunnallisessa monimuotoisesti toteutettavassa kotoutumiskoulutuksessa, jonka kilpailutus toteutettiin alkuvuodesta 2022, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksien vastaavaa opettajaa koskevat vähimmäisvaatimukset olivat

- ylempi korkeakoulututkinto

- opettajan pedagoginen pätevyys (35 ov tai 60 op) tai vähintään kolmen vuoden kokemus aikuisten maahanmuuttajien opettamisesta tai ohjaamisesta
- ruotsi äidinkielenä tai tutkinto erinomaisesta ruotsin kielen taidosta
- vähintään yhden vuoden kokemus aikuisten opettamisesta/ohjaamisesta ruotsin kielellä

Lisäksi 2022 kilpailutuksessa laatupisteitä annettiin yhteiskunta- ja työelämävalmiuksien vastaavalle opettajalle, jos hänellä on opetuskokemusta ruotsinkielisestä aikuisten maahanmuuttajien opettamisesta ja/tai verkkopedagogiikasta.

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäopettajille / ohjaaville opettajille

Suosittelaa, että ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen yhteiskunta- ja työelämäopettajilta/ohjaavilta opettajilta edellytettäisiin vähimmäisvaatimuksina:

- 1) soveltuva alempi tai ylempi korkeakoulututkinto
- 2) joko opettajan pedagogiset opinnot (35 ov tai 60 op)
- 3) tai vähintään kolmen vuoden kokemus aikuisten maahanmuuttajien opetus- tai ohjaustyöstä tai maahanmuuttajien työllistymistä edistävästä työstä
- 4) jos pääopettajana toimivan (opetuksesta päävastuussa olevan) yhteiskunta- ja työelämäopettajan/ohjaavan opettajan koulusivistyskieli on muu kuin ruotsi, edellytetään ruotsin kielen YKI-tutkintoa suoritettuna siten, että kaikista neljästä osakokeesta taitotasoarvio on 5 tai 6. Nämä tulokset voivat olla kahdelta eri testikerralta, eli taitotason voi osoittaa kahdella YKI-todistuksella. Ruotsin kielen taidon voi osoittaa myös valtionhallinnon kielitutkinnon arvosanalla ”erinomainen”. Erillistä todistusta kielitaidosta ei edellytetä, jos henkilö on suorittanut Suomessa tai Ruotsissa ruotsin kielellä soveltuvan korkeakoulututkinnon. Muiden kuin pääopettajana toimivien vieraskielisten yhteiskunta- ja työelämäopettajien/ohjaavien opettajien kohdalla palveluntuottaja/rekrytoija arvioi ruotsin kielen taidon riittävyden työhön.

Suosittelaa, että yhteiskunta- ja työelämäopettajien/ohjaavien opettajien osalta laatupisteytyksessä voidaan huomioida vähimmäisvaatimukset ylittävä koulutus sekä soveltuvaa työkokemusta. Työkokemuksena voitaisiin harkinnan mukaan huomioida myös kokemus moniammatillista tukea tarvitsevien asiakkaiden opettamisesta tai ohjaamisesta. Lisäksi laatupisteytyksessä voidaan huomioida esimerkiksi alueelliset ja paikalliset yhteistyöverkostot, palvelujärjestelmän tuntemus ja työelämäkontaktit.

On huomioitava, että paikkakunnilla/alueilla, joissa asuu vähän maahanmuuttajia, ei välttämättä ole järkevää tai mahdollista edellyttää, että ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa toimisi erikseen ruotsin kielen opettaja yhteiskunta- ja työelämäopettaja/ohjaava opettaja. Tällaisissa tilanteissa on järkevää painottaa ruotsin kielen opettajalle sopivaa koulutusta ja työkokemusta.

Opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstö ruotsinkielisessä kotoutumiskoulutuksessa

Ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tuki- ja ohjaushenkilöstön suhteen ks. kohta Opetuksen tuki- ja ohjaushenkilöstö.

6. Henkilöstön muutostilanteet

Eri hankinnoissa ja eri ELY-keskusalueilla on ollut erilaisia käytäntöjä siinä, miten ja missä vaiheessa hankintaprosessia henkilöstön koulutustaustaa ja työkokemusta on tarkistettu. Joissakin hankinnoissa tiettyjen avainhenkilöiden nimet on pitänyt antaa tarjouksen jättövaiheessa, jolloin on myös tarkistettu vähimmäisvaatimusten täyttyminen ja tarvittaessa se, millaiset laatupisteet henkilö osaamisellaan ja kokemuksellaan saa. Riippuen hankinnan koosta koko henkilöstön nimeämistä tarjouksen jättövaiheessa ei voida välttämättä vaatia, koska tarjoaja ei voi sitoa henkilöitä ennen tietoa työn alkamisesta. Tarjoaja ei myöskään voi varmuudella tietää, miten paljon työtä valituksi tulleelle tarjoajalle on tiedossa, sillä opiskelijamäärät vaihtelevat. Joissakin hankinnoissa henkilöstö on pitänyt hyväksyttävä hankkijalla ennen sopimuksen allekirjoittamista tai ennen kunkin opetusryhmän aloittamista. Useilla alueilla jokainen sopimuskauden aikainen henkilöstömuutos on pitänyt hyväksyttävä ELY-keskuksella. Tämän toimintatavan aiheuttama työmäärä vaihtelee alueittain: suurten opiskelijamäärien alueella tai jos henkilöstövaihdoksia on usein, tämä työtapaa saattaa olla työläs.

Mahdollisesta työläydestä huolimatta jokaisen henkilövaihdoksen tarkistaminen voi olla tarpeen, jotta voidaan varmistaa, että koulutuksessa työskentelevät tarjouksessa luvatus mukaiset henkilöt.

Toinen vaihtoehto on, että lähtökohtaisesti luotetaan palveluntuottajan käyttävän koulutuksen toteutuksessa tarjouspyynnön, vähimmäisvaatimusten ja mahdollisten laatupisteiden mukaisia opettajia ja muuta henkilöstöä. Tällöin palveluntuottajan ei tarvitsisi hyväksyttävä jokaista henkilöstömuutosta ja hankkijan tarkistaa niitä. Tähän voitaisiin yhdistää pistotarkastusten tekeminen, joilla varmistettaisiin, että koulutuksessa käytetään tarjouspyynnön ja tarjouksen mukaista henkilöstöä. Pistotarkastusten tekeminen voitaisiin sisällyttävä sopimuskauden aikaiseen laadunvalvontasuunnitelmaan. Sopimuksessa tulisi olla määriteltynä riittävä sanktio, jos kotoutumiskoulutuksen toteutuksessa olisi käytetty tarjouspyynnön tai tarjouksen vastaisia henkilöitä.

Oli toimintatapa mikä tahansa, tarjouspyynnön ja tarjouksen mukaisten henkilöiden käyttäminen koulutuksen toteutuksessa on tärkeää paitsi koulutuksen laadun myös tarjoajien yhdenvertaisuuden ja kilpailutuksessa tehdyn tarjousvertailun paikkansapitävyyden näkökulmasta. Koulutuksen tarjoajalla on vastuu toimia tarjouspyynnön ja tarjouksen mukaisesti myös henkilöstön muutostilanteissa.

Sijaisten osalta suositellaan, että hankinnoissa asetetut vaatimukset ovat kohtuullisia esim. siten, että lyhytaikaisen sijaisen ei tarvitse olla yhtä pätevä kuin varsinaisen opettajan. Sijaisuuksien avulla esimerkiksi opintojen loppuvaiheessa olevat tai täydennyskoulutusta suorittavat henkilöt voisivat kartuttaa työkokemusta, mikä hyödyttävä koko koulutuskenttää. On huomioitava, että palveluntuottaja ei pysty etukäteen huomioimaan kaikkia sijaistarpeita ja varautumaan niihin.

7. Tiloja, koneita ja laitteita koskevat kriteerit

Nykytilanne

Kotoutumiskoulutuksessa käytettävien tilojen, koneiden ja laitteiden suhteen eri hankinnoissa ja eri ELY-keskusalueilla on ollut hyvin samankaltaisia muotoiluja ja vaatimuksia. Ainoa merkittävä eroavaisuus tilavaatimuksissa on ollut se, että Uudellamaalla kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa on edellytetty myös rakennuslupapäätöstä, joka osoittaa, että tila soveltuu ko. käyttötarkoitukseen.

Joissakin kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa, esim. hankittaessa ammatillisesti suuntautunutta kotoutumiskoulutusta, on edellytetty tai laatuasteissa huomioitu ammatillisia tiloja. Kokemukset ammatillisten tilojen vaatimisesta tai pisteyttämisestä kilpailutusvaiheessa vaihtelevat, samoin kokemukset ammatillisten tilojen käytöstä koulutuksen aikana. Osa palveluntuottajista kokee, että kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ammatillisen koulutuksen tilojen yhteydessä tuo lisäarvoa, osan mielestä tällä ei ole suurta merkitystä. Yleisesti hyvänä pidetään sitä, että oppimisympäristö edistäisi kotoutumista, verkostoitumista ja myös suomalaisiin tutustumista.

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutuksen tilojen, koneiden ja laitteiden suhteen

ELY-keskusten yhteisissä Kameleon-ohjelmalla laadituissa kotoutumiskoulutuksen puitesopimus- ja hankintasopimus pohjissa on jo nykyisellään melko kattava muotoilu tila-, kone- ja laitevaatimuksista. Kotoutumiskoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistyössä kerättyjen havaintojen myötä sopimus pohjiin on tehty lisäyksiä ja tarkennuksia. Suositellaan yhteisten Kameleon-sopimus pohjien ja niissä mainittujen vaatimusten käyttämistä kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa.

Yhteisissä sopimus pohjissa olevien tiloja, koneita ja laitteita koskevien vaatimusten lisäksi hankintayksikkö voi harkinnan mukaan lisätä omia vaatimuksia, esim. vaatia rakennuslupaa, joka osoittaa tilojen soveltuvan kyseiseen käyttötarkoitukseen.

Kameleon-sopimus pohjissa oleva teksti:

Opetustilat sekä käytettävät koneet ja laitteet

Palveluntuottaja vastaa siitä, että sillä on koulutuksen järjestämiseen tarvittavat asianmukaiset opetustarkoitukseen soveltuvat tilat, koneet, laitteet ja muu opetusvälineistö käytettävissä koko sopimuskauden ajan. Tämä koskee myös etäopetuksessa tarvittavia laitteita ja yhteyksiä. Asianmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että tilat, koneet ja laitteet vastaavat normaalia työelämän tasoa ja ovat ajanmukaisia. Tilojen täytyy olla sellaisessa kunnossa, että niistä ei aiheudu terveyshaittoja niissä oleskeleville henkilöille. Tilojen, koneiden ja laitteiden tulee olla käytettävissä koulutuksen alkaessa.

Opetustilojen tulee sijaita paikassa, jonne opiskelijan on mahdollista kulkea kohtuullisin kustannuksin esim. julkisilla kulkuneuvoilla.

Tilojen tulee soveltua yksilötapaamisiin ja ryhmäohjaukseen. Yksilö- ja ryhmäohjaus paikan päällä tai etäyhteyden välityksellä järjestetään niin, ettei opiskelijoiden tietosuoja ja tietoturva vaarannu.

Palveluntuottajan tulee tarpeen vaatiessa järjestää lähiopetus esteettömästi mm. yhdenvertaisuuslain (1325/2014) säännökset huomioiden. Näin ollen palveluntuottajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta kaikki opiskelijat voivat yhdenvertaisesti muiden kanssa osallistua opetukseen ja opetuspäivän aikana muuhun toimintaan, kuten ruokailuun.

Verkossa toteutettavassa koulutuksessa palveluntuottaja vastaa tarvittavista ohjelmistoista ja niiden toiminnasta sekä huolehtii, että niiden tietoturva on kunnossa ja sopimuksen tietoturvavaatimusten edellyttämällä tasolla. Mikäli osallistujalta puuttuu tarvittava opetusvälineistö, esim. tietokone nettiyhteydellä, palveluntuottajan on tarjottava osallistujalle tarvittava opetusvälineistö.

Sopimuksen käyttäjälle ja tilaajalle varataan oikeus tarkastaa tilojen, koneiden, laitteiden ja muun opetusvälineistön asianmukaisuus milloin tahansa sopimuskauden aikana. Tilaaja voi vaatia palvelun tuottajaa vaihtamaan tiloja tai verkko-opetuksessa oppimisalustoja perustellusta syystä sopimuskauden aikana.

Sopimuksen käyttäjän tai tilaajan vastuuhenkilön tulee hyväksyä tilojen muutokset.

8. Kotoutumiskoulutukseen sisältyvät lisäpalvelut

Nykytilanne

Tällä hetkellä kotoutumiskoulutusten hankinnoissa on eroavaisuuksia siinä, millaisia ns. lisäpalveluita kotoutumiskoulutukseen on sisällytetty. Lisäpalveluilla tarkoitetaan tässä esimerkiksi YKI-tutkintoon ohjaamista ja tutkintomaksun maksamista sekä ohjaamista korkeakoulututkinnon tunnustamis/rinnastamisprosessissa sekä ko. päätöksen maksamista. Lisäksi on hankintakohtaisia eroja siinä, sisältyvätkö nämä ns. lisäpalvelut koulutuksen hintaan vai ovatko ne erikseen laskutettavia.

Kotoutumiskoulutuksen aikana tarjottavat ns. lisäpalvelut ovat yksittäiselle työnhakija-asiakkaalle isoja kustannuksia, mutta maksajalle melko pieniä summia. Yksittäisen asiakkaan eteenpäin pääsemisen ja työllistymisen kannalta voi esim. tutkinnon tunnustaminen ja siihen kuuluvan maksun maksaminen olla ratkaisevaa. Opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta on siis tärkeää, että lisäpalveluiden suhteen olisi valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat.

Suositus yhtenäisiksi kriteereiksi kotoutumiskoulutukseen sisältyvien lisäpalveluiden suhteen

Kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tarpeen valtakunnallisesti linjata, mitä opiskelijalle maksuttomia (opiskelijan puolesta maksettavia) lisäpalveluita kotoutumiskoulutukseen sisältyy. Suositellaan, että tavallisimmat lisäpalvelut edellytettäisiin hankinnoissa vähimmäisvaatimuksina. Harkinnan mukaan laatupisteytyksessä voitaisiin arvioida esim. sitä, miten opiskelijaa ohjataan lisäpalveluiden piiriin, mutta itse lisäpalveluiden tulisi sisältyä kaikkiin kotoutumiskoulutuksen hankintoihin.

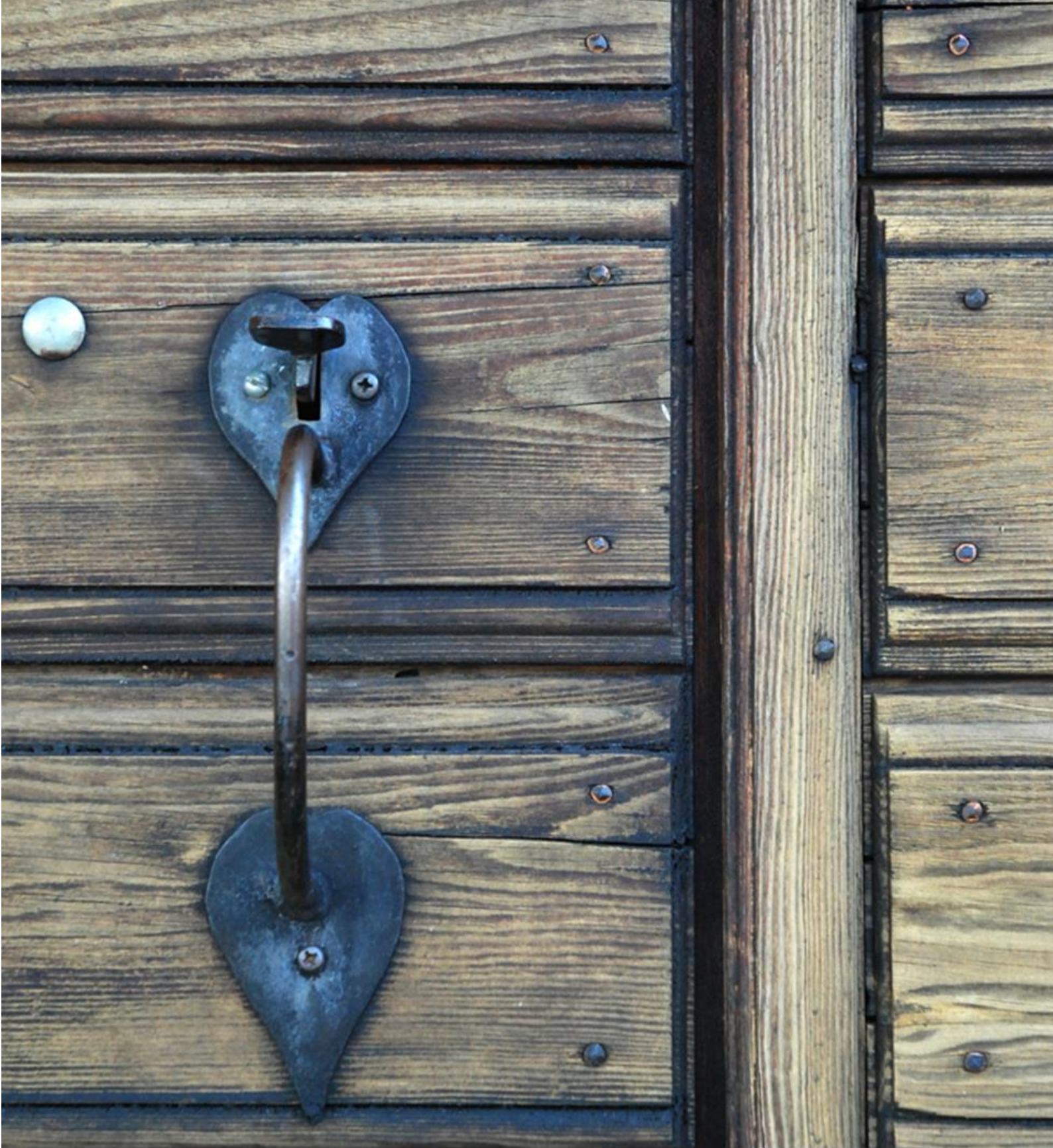
Suosittelaa, että seuraavien lisäpalveluiden tarjoamista vaadittaisiin vähimmäisvaatimuksina

- keskeisimpiä työelämän passeja ja kortteja, joita opiskelijan arvioidaan tarvitsevan työllistymisensä kannalta
- ulkomaisen korkeakoulututkinnon tunnustamis/rinnastamisprosessiin ohjaaminen ja tunnustamis/rinnastamispäätöksen maksun maksaminen, jos opiskelija on hakeutumassa Suomessa säänneltyyn ammattiin tai harjoittamaan oikeustieteellistä ammattia, ja tutkinnon tunnustaminen on TE-toimiston/työllisyyden kuntakokeilun ja kouluttajan näkemyksen mukaan perusteltua. (Lista säännellyistä ammateista: <https://www.oph.fi/fi/palvelut/saannellyt-ammattit-suomessa>)
  - On huomioitava, että päätökset on tarkoitettu yleisen virkakelpoisuuden osoittamiseen tai siihen, että osoitetaan kelpoisuus säänneltyyn ammattiin. On tarpeen pohtia, onko päätöksen hakeminen kotoutumiskoulutuksessa oleville oikea-aikaista. Toisaalta selkeissä tapauksissa on erittäin hyvä, että opiskelija saa kotoutumiskoulutuksen aikana tukea ja ohjausta hakuprosessissa.
  - Maksetaan päätöksen hinta, mutta ei prosessissa tarvittavien tutkintotodistusten ym. käännskustannuksia.
  - Laskun tulisi olla maksajalla esim. viimeistään 10 kk koulutuksen päättymisen jälkeen.
- yleisen kielitutkinnon keskitason tai ylimmän tason kielitestiin ohjaaminen ja maksun maksaminen, jos opettaja arvioi, että opiskelijalla on realistiset mahdollisuudet suorittaa testi hyväksytysti
  - maksetaan yksi testikerta/opiskelija
  - laskun tulisi olla maksajalla esim. viimeistään 10 kk koulutuksen päättymisen jälkeen, eli opiskelija voi osallistua testipäivään myös kotoutumiskoulutuksen päättymisen jälkeen
- kustannukset välttämättömistä tulkkauksista

Suosittelaa, että yllä mainitut lisäpalvelut laskutetaan erikseen, ja sopimuksessa voi olla määriteltynä esimerkiksi tietty kattosumma niille (esim. 2 % sopimuksen kokonaissummasta). Lisäpalveluita ei siis sisällytetäisi koulutuksen opiskelijatyöpäivän hintaan tai ryhmähintaan, koska lisäpalveluiden tarve eri opetusryhmissä vaihtelee ja tarve on vaikeasti ennustettavissa tarjouksen jättövaiheessa. Erillislaskutuksessa palveluntarjoajalla ei myöskään ole intressiä olla ohjaamatta opiskelijaa tarpeellisiin lisäpalveluihin.

Hankkijan on tärkeää valvoa, tarjotaanko lisäpalveluita opiskelijoille tarkoituksenmukaisella ja riittävällä tavalla. Tämä on tärkeää myös opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta. Kun lisäpalvelut laskutetaan erikseen, on niiden käytön seuraaminen helpompaa ja läpinäkyvämpää. Lisäksi sopimuskauden aikaisissa seurantakokouksissa tai koulutuksen loppuraportissa voi olla kohta, jossa palveluntuottaja kertoo, miten lisäpalveluihin ohjaaminen on kussakin ryhmässä toteutunut.

NÄKYMIÄ | HEINÄKUU | 2022

SUOSITUKSIA KOTOUTUMISKOULUTUKSEN HANKINTOIHIN

**Uudenmaan, Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset**

**1.7.2022 | Laura Ruuskanen | Anna-Mari Väänänen
Kotoutumiskoulutuksen valtakunnallinen kehittämistehtävä**

Taitto: Niina Pitkänen, KEHA-keskus | Kuvat: KEHA-keskus, Kuviasuomesta.fi,
Pexels.com

www.doria.fi/ely-keskus | www.ely-keskus.fi